

bron: Binnenlands Bestuur, 31 juli 2015
door: Yolanda de Koster

Tijdwinst Omgevingswet dreigt te verdampen

Uitvoering van een door de Kamer aanvaarde motie kan een groot deel van de beoogde (tijd)winst van de Omgevingswet ongedaan maken. Die motie stelt dat in bepaalde gevallen eerst advies aan de Hoge Raad moet worden gevraagd, voordat een besluit kan worden genomen. Met deze tussenstappen ondervindt de procedure minimaal een jaar vertraging.

Ondergraven

De Tweede Kamer nam voor het zomerreces de Omgevingswet met grote meerderheid aan. De wet treedt op zijn vroegst in 2018 in werking, omdat veel uitvoeringregelingen ontbreken. ‘Dezelfde Tweede Kamer die de Omgevingswet omarmde, dreigt nu de voordelen ervan te ondergraven’, stelt Friso de Zeeuw, praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft. ‘In een ander dossier houden de justitiewoordvoerders zich namelijk bezig met de aanpassing van de organisatie van de bestuursrechtspraak.’

Hoge Raad

De rechtsbescherming in de Omgevingswet blijft op hoofdlijnen dezelfde als nu. ‘Uitgangspunt is de mogelijkheid van beroep in twee instanties, eerst bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Bij beroepen tegen het omgevingsplan – de opvolger van het huidige bestemmingsplan – en tegen het projectbesluit – de opvolger van het tracébesluit – staat direct beroep open bij de Raad van State’, licht De Zeeuw toe. Maar eind april nam de Tweede Kamer een motie aan, die de Afdeling Rechtspraak de verplichting op wil leggen om in bepaalde gevallen eerst advies aan de Hoge Raad te vragen, alvorens uitspraak te doen.

Doorwrocht advies

‘Het gaat dan om rechtsvragen die van belang zijn voor ‘de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling’. In het vakjargon heten dat prejudiciële vragen’, verduidelijkt De Zeeuw. ‘Bij zo'n prejudicieel stelsel hoort een zorgvuldige procedure:

partijen kunnen hun mening geven over de te stellen vragen, de Procureur Generaal bij de Hoge Raad schrijft een doorwrocht advies en vervolgens beantwoordt de Hoge Raad de gestelde vragen. Daar wijdt de Raad van State dan weer een zitting aan en pas dan kan hij uitspraak doen.'

Parkeerstand

Met deze tussenstappen ondervindt de procedure minimaal een jaar vertraging en, in het geval de Hoge Raad het druk heeft waarschijnlijk nog veel langer, voorspelt De Zeeuw. 'Al die tijd ligt niet alleen de procedure stil in de zaak waarover de vragen zijn gesteld, maar ook alle andere zaken waarin hetzelfde probleem speelt, staan in de parkeerstand.'

Vertraging

Veranderingen in de leefomgeving roepen vaak maatschappelijke discussies op. 'Vaak moet dan uiteindelijk de Raad van State als rechtsprekende instantie het verlossende woord spreken. Soms gaat het om dat nationaal bekende controverses zoals de gaswinning in Groningen, de Hedwichepolder in Zeeland of het tracébesluit van de A4. Zo beslist de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State ieder jaar in duizenden omgevingsrechtelijke geschillen.' Met de nieuwe Omgevingswet rijzen volgens de praktijkhoogleraar legio nieuwe rechtsvragen die van belang zijn voor de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling. 'Het ligt in de lijn van de verwachting dat in de eerste jaren van de Omgevingswet de Raad van State tientallen vragen aan de Hoge Raad moet voorleggen, met alle vertraging van dien.'

Niet bestaand probleem

De Zeeuw snapt niet goed waarom de justitiewoordvoerders de motie hebben ingediend en aangenomen. 'In de uitgebreide discussies over de nieuwe Omgevingswet heeft niemand zorgen uitgesproken over de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling. De motie wil dus een probleem oplossen dat niet bestaat. Uitvoering van de motie maakt echter een groot deel van de beoogde (tijd)winst van de Omgevingswet ongedaan.' De praktijkhoogleraar wijst daarbij op de politieke ambities en doelstellingen van de Omgevingswet. 'Aan slepende besluitvormingsprocessen en hoge onderzoekskosten moet een eind komen, gemeenten krijgen meer afwegingsruimte om maatwerk te leveren en burgers en bedrijven gaan erop vooruit omdat de regelgeving begrijpelijker wordt en meer ruimte biedt aan private initiatieven.' Het predicaat sneller en beter van de wet wordt door uitvoering van de motie ongedaan gemaakt.